

Brouček, J.: Je potrebná ochrana teliat proti vysokým teplotám? Slovenský chov, 13, 2008, č. 5, s.16-18

Možno si to neuvedomujeme, ale aj teľatá počas letného obdobia trpia stresom z vysokej teploty. Na vysokú teplotu vzduchu reagujú teľatá obmedzením príjmu krmiva, znížením pohybu, vyhľadávaním tieňa alebo vetra, zrýchlením dýchania a zvýšením potenia. Keď nemôže zviera pri zväčšujúcej sa tepelnej záťaži udržať tepelnú rovnováhu pôsobením obranných mechanizmov, nastáva vzostup telesnej teploty a to môže viesť až k úhynu.

Teľa musí mať prístup k čerstvej a čistej pitnej vode v každom čase. Táto požiadavka je kriticky významná najmä počas letných horúčav, ale je dôležitá aj počas chladného počasia. Najlepšie je vodu podávať jednu hodinu po napojení mliekom alebo mliečnou náhradkou. Niekedy sa argumentuje, že zvýšený príjem vody súvisí so zrážacím procesom v sleze, čo môže zapríčiniť alebo zhoršiť hnačku. Celkový príjem vody si čiastočne reguluje samotné teľa tak, že pri napájaní mliečnou náhradkou s nízkou koncentráciou sušiny prijíma menej doplnkovej vody pitím, zatiaľ čo teľatá kŕmené mliečnou náhradkou s vyšším podielom sušiny vypije doplnkovej vody viac. Sledovania ukázali, že sa teľa zahltí pitnou vodou len v prípade ponúknutia vody prvýkrát alebo po dlhom čase. Nestáva sa to u teliat, ktoré majú pitnú vodu stále k dispozícii. Nenašiel sa dôkaz pre vzťah hnačky a príjmu vody pitím. Možnosť stáleho prístupu k vode podporuje skorý príjem kŕmnej zmesi a zvyšuje celkový príjem objemových krmív.

Najviac sú postihované teľatá, ktoré sú ustajnené v individuálnych búdach. Tento stres sa zvyrazňuje pri nedostatku pitnej vody, kedy sa teľatá nemôžu ochladzovať evaporáciou (odparovaním). Hlavná výhoda odchovu v búdach je výborné vetranie a zminimalizované šance na prenos chorôb. Ale aj autori z USA, kde je systém odchovu v búdach najviac rozšírený, uznávajú, že na teplotný stres teliat sa akosi zabúda a problém sa často zanedbáva.

Búdy by sa mali v lete nastálo alebo dočasne zatieniť a zabezpečiť tak teľcom pohodu. Toto môže byť prevedené pomocou stromov alebo umelého tieňa. Používa sa tiež prenosné tienidlo. Strecha búdy by mala byť nadvihovateľná. Orientácia individuálnych a skupinových búd je zásadne taká, aby poskytovala ochranu pred vetrom a slnečným žiarením. V lete by mali byť vstupné otvory nasmerované k severovýchodu alebo severu. Vhodné je vytvoriť nad radmi búd tieň zo sieťovej tkaniny, sklon tienidla môže byť nastaviteľný. Ďalšími možnosťami ako udržať počas letných horúčav zvieratám komfort je použitie závesov. Objekty pre skupinový chov teliat by mali byť čo najvzdušnejšie. Dobrým návodom je otvorenie celej steny pomocou roliet s manuálnym alebo automatickým ovládaním. Žiadúce je použitie protiprievanových plachiet a sietí, priesvitných PVC pásov.

Najúčinnejšie metódy ochrany proti vysokým teplotám sú založené na evaporácii (odparovaní). Evaporačné ochladzovanie rozdeľujeme na ochladzovanie vzduchu a na priame ochladzovanie tela zvierat. Je najúčinnejšie pri nízkej relatívnej vlhkosti vzduchu.

Pre ochladzovanie vzduchu sa používajú dve metódy vysokotlakového systému: zahml'ovanie ľahkou hmlou s veľkosťou kvapôčiek do 0,02 mm a ťažkou hmlou s veľkosťou od 0,02 do 0,05 mm. Pri oboch metódach však musí byť voda do trysiek vháňaná pod vysokým tlakom a systém je citlivý na dokonalú čistotu vody. V poslednej dobe boli vyvinuté zariadenia s rozprašovaním vody pri maximálnom tlaku 6 barov. Systém sa skladá z ventilátora a rotačného rozprašovača. Vzniknuté prúdenie vzduchu je od 0,8 do 2,0 m.s⁻¹ na vzdialenosť až 20 m. V skupinovom ustajnení teliat je vhodné použiť priestorový evaporačný systém s kvapôčkami o veľkosti 100 mikrometrov. Tieto kvapôčky sa veľmi rýchlo odparujú a tým dochádza k zníženiu teploty. Zároveň sa nezvlhčuje podstielka. Tento systém je vhodné doplniť snímačom relatívnej vlhkosti vzduchu. Ten zablokuje rozstrekovanie, keď je vzduch nasýtený na určitú hodnotu a voda sa už prestáva odparovať.

Pri nízkotlakovom systéme (postrekovaním) sa voda aplikuje na telo zvierat'a. Nedochádza priamo k ochladzovaniu vzduchu, ale väčšie kvapôčky vody dopadajú priamo na srst' zvierat'a a až ich odparením sa telo ochladzuje. Odporúča sa doba aplikácie jednej dávky 20 s. Interval sa stanoví podľa teploty vzduchu (20 až 60 minút). Jeden postrekovač postačuje pre 40 zvierat. Zariadenie by malo byť aktivované automaticky pri teplote prostredia nad 25 C.

Je treba uviesť, že použitie týchto účinných metód ochladzovania by bolo veľmi vhodné aj pri teľatách. Žiaľ, zatiaľ sa to nepraktizuje. Na zlepšenie odchovu teliat by bolo vhodné znížiť počet otelených dojníc v letnom období, to znamená, obmedziť pripúšťanie v mesiacoch september a október a v žiadnom prípade v týchto mesiacoch neuplatňovať synchronizáciu ruje.